49867 ـ ترغیب به روزۀ ایام بیض (روزهای سفید) و ماه شعبان

سوال

الحمدلله، من به روزۀ ایام بیض (روزهای سیزدهم، چهاردهم و پانزدهم) در هر ماه عادت کرده‌ام، اما این ماه روزه نگرفتم و هنگامی که خواستم روزه بگیرم، به من گفته شد که این کار جایز نیست و بدعت است؛ (من روز دوشنبه اول ماه را روزه گرفتم، سپس چهارشنبه ۱۹ شعبان را روزه گرفتم و ان‌شاءالله فردا پنجشنبه را نیز روزه خواهم گرفت و به این ترتیب ۳ روز روزه گرفته‌ام) حکم این کار چیست؟ و حکمِ بسیار روزه گرفتن در ماه شعبان چیست؟

خلاصه‌ی پاسخ

روزه گرفتنِ سه روز از هر ماه مستحب است و بهتر آن است که در ایام البیض یعنی روزهای سیزدهم، چهاردهم و پانزدهم باشد. روزه گرفتنِ سه روز از ماه شعبان برای شما اشکالی ندارد، حتی اگر برخی از آن‌ها در نیمۀ دوم ماه واقع شود؛ و بسیار روزه گرفتن در ماه شعبان بدون اشکال، بلکه از سنت است.

پاسخ مفصل

الحمدلله.

تحریم سخن گفتن دربارۀ الله بدون علم

الله تعالی سخن گفتن دربارۀ خود بدون علم را حرام کرده و آن را در کنار شرک و گناهان کبیره قرار داده است؛ چنان‌که می‌فرماید: قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّيَ الْفَواحِشَ ما ظَهَرَ مِنْها وَما بَطَنَ وَالْإِثْمَ وَالْبَغْيَ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَأَنْ تُشْرِكُوا بِاللَّهِ ما لَمْ يُنَزِّلْ بِهِ سُلْطاناً وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ ما لا تَعْلَمُونَ [اعراف: ۳۳] (بگو: پروردگارم تنها زشت‌کاری‌ها را ـ خواه آشکار باشد و خواه پنهان ـ و گناه و سرکشیِ به‌ناحق را حرام کرده است، و نیز اینکه چیزی را شریک الله سازید که دلیلی بر [حقانیت] آن نازل نکرده است، و اینکه دربارۀ الله چیزهایی بگویید که نمی‌دانید).

و از جمله سخن گفتن دربارۀ الله بدون علم، همان چیزی است که در سؤال آمده؛ یعنی سخن برخی افراد مبنی بر بدعت بودن روزه گرفتنِ سه روز از ماه شعبان به کیفیتی که در سؤال ذکر شده است.

فضیلت روزۀ ایام البیض

روزه گرفتنِ سه روز از هر ماه مستحب است و بهتر آن است که در ایام البیض (روزهای سفید) یعنی روزهای سیزدهم، چهاردهم و پانزدهم باشد.

از ابوهریره رضی الله عنه روایت است که فرمود: «خلیلم [رسول الله ﷺ] مرا به سه چیز سفارش کرد که تا زمان مرگ آن‌ها را رها نمی‌کنم: روزۀ سه روز از هر ماه، نماز ضُحیٰ، و اینکه پیش از خواب، نماز وتر را بخوانم». به روایت بخاری (۱۱۲۴) و مسلم (۷۲۱).

و از عبدالله بن عمرو بن عاص رضی الله عنهما روایت است که فرمود: رسول الله ﷺ به من فرمودند: «برای تو همین بس که در هر ماه سه روز را روزه بگیری؛ زیرا برای تو در برابر هر کار نیکی، ده برابرِ آن پاداش است و این [در ارزش و ثواب] همانند روزۀ تمام سال است». به روایت بخاری (۱۸۷۴) و مسلم (۱۱۵۹).

و از ابوذر روایت است که فرمود: رسول الله ﷺ به من فرمودند: «هرگاه خواستی چیزی از ماه را روزه بگیری، روزهای سیزدهم، چهاردهم و پانزدهم را روزه بگیر». به روایت ترمذی (۷۶۱) و نسائی (۲۴۲۴)، و ترمذی این حدیث را حسن دانسته و آلبانی در «إرواء الغلیل» (۹۴۷) با او موافقت کرده است.

از شیخ محمد بن صالح العثیمین رحمه الله تعالی پرسیده شد:

در حدیث آمده است که پیامبر ﷺ ابوهریره رضی الله عنه را به روزۀ سه روز از هر ماه سفارش کردند؛ پس چه زمانی باید این روزها را روزه گرفت؟ و آیا باید پشت سر هم باشند؟

ایشان چنین پاسخ دادند:

«روزه گرفتنِ این سه روز به صورت پشت سر هم یا متفرق جایز است، و نیز جایز است که در آغاز ماه، یا اواسط، یا اواخر آن باشد؛ و الحمدلله در این زمینه گشایش وجود دارد، زیرا رسول الله ﷺ زمان خاصی را تعیین نکرده‌اند. و از عائشه رضی الله عنها سؤال شد: آیا رسول الله ﷺ از هر ماه سه روز را روزه می‌گرفتند؟ فرمود: «آری»، پس به او گفته شد: از کجای ماه روزه می‌گرفتند؟ ایشان فرمود: «برایشان فرقی نمی‌کرد که از کجای ماه روزه بگیرند» به روایت مسلم (۱۱۶۰)؛ اما روزهای سیزدهم، چهاردهم و پانزدهم بهتر است، زیرا این روزها همان ایام البیض هستند». «مجموع فتاوی الشیخ ابن عثیمین» (۲۰ / پاسخ سؤال شمارۀ ۳۷۶).

روزۀ مستحب در نیمۀ دوم شعبان

شاید کسی که خواسته شما را از روزه گرفتنِ این روزها در این ماه (شعبان) منع کند، به این دلیل چنین گفته که دانسته پیامبر ﷺ از روزه گرفتن پس از نیمۀ شعبان نهی فرموده‌اند.

پیش از این در پاسخ به سؤالی با عنوان «آیا روزۀ قضا بعد از نیمۀ شعبان جایز است؟» گذشت که این نهی تنها در حق کسی است که روزه را در نیمۀ دوم شعبان آغاز کند و عادت به روزه گرفتن نداشته باشد. (یعنی روزه‌اش مربوط به عادتی پیشین برای روزه گرفتن سه روز در ماه یا روزهای دوشنبه و پنجشبه و غیره نباشد).

اما کسی که روزه را در نیمۀ اول آغاز کرده و سپس در نیمۀ دوم به روزه‌داری خود ادامه دهد، یا اینکه عادتی به روزه گرفتن داشته باشد، روزه گرفتنش در نیمۀ دوم شعبان اشکالی ندارد؛ مانند کسی که به روزۀ سه روز از هر ماه یا روزۀ روزهای دوشنبه و پنجشنبه عادت دارد.

بر این اساس، روزه گرفتنِ سه روز از ماه شعبان برای شما اشکالی ندارد، حتی اگر برخی از آن‌ها در نیمۀ دوم ماه واقع شود.

بسیار روزه گرفتن در ماه شعبان

و بسیار روزه گرفتن در ماه شعبان بدون اشکال، بلکه از سنت است؛ زیرا پیامبر ﷺ در این ماه بسیار روزه می‌گرفتند.

از عائشه رضی الله عنها روایت است که فرمود: «رسول الله ﷺ چنان روزه می‌گرفتند که می‌گفتیم دیگر افطار نمی‌کنند [و روزه را رها نمی‌سازند]، و چنان افطار می‌کردند که می‌گفتیم دیگر روزه نمی‌گیرند؛ و من رسول الله ﷺ را ندیدم که هیچ ماهی را به طور کامل روزه بگیرند جز ماه رمضان، و ایشان را ندیدم که در هیچ ماهی بیش از شعبان روزه بگیرند». به روایت بخاری (۱۸۶۸) و مسلم (۱۱۵۶).

و از ابوسَلَمه روایت است که عائشه رضی الله عنها به او چنین فرمود که: «پیامبر ﷺ در هیچ ماهی بیشتر از شعبان روزه نمی‌گرفتند؛ زیرا ایشان تقریباً تمام شعبان را روزه می‌گرفتند و می‌فرمودند: از اعمال [مستحب] به اندازۀ توانتان بردارید، زیرا الله خسته [و ملول] نمی‌شود تا زمانی که شما خسته شوید؛ و محبوب‌ترین نماز نزد پیامبر ﷺ نمازی بود که بر آن مداومت شود، هرچند اندک باشد، و ایشان هرگاه نمازی را می‌خواندند، بر آن مداومت می‌کردند». به روایت بخاری (۱۸۶۹) و مسلم (۷۸۲).

والله اعلم.